

Nr 48.

Ankom till riksdagens kansli den 19 maj 1922 kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer samt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl. jämte i ämnet väckta motioner.

I punkt 1 under elfte huvudtiteln av den till innevarande års riksdag avlätna propositionen om tilläggsstat till riksstaten för år 1922 hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer å tilläggsstat för år 1922 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 865,000 kronor.

Vidare hade Kungl. Maj:t i punkt 6 under elfte huvudtiteln av sagda proposition föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer å tilläggsstat för år 1922 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 375,000 kronor.

I punkt 3 under elfte huvudtiteln av den till innevarande års riksdag avlätna propositionen om statsverkets tillstånd och behov under tiden 1 januari—30 juni 1923 hade Kungl. Maj:t tillika föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde bli riksdagen förelagd, till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 550,000 kronor.

Ytterligare hade Kungl. Maj:t i punkt 36 under elfte huvudtiteln av sistnämnda proposition föreslagit riksdagen att, i avbidan på den *Bihang till riksdagens protokoll 1922. 8 saml. 35 häft. (Nr 48.)*

proposition i ämnet, som kunde bliva riksdagen förelagd, till pensions-tillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer på extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag beräkna ett belopp av 250,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten, den 24 februari 1922 dagtecknad proposition nr 125, som hänvisats till bankoutskottets förberedande behandling, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1) antaga vid propositionen fogade förslag *dels* till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer *dels ock* till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.;

2) å tilläggsstat för år 1922 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

dels till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 865,000 kronor;

dels ock till pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer ett belopp av 375,000 kronor;

3) å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

dels till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 550,000 kronor;

dels ock till pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer ett belopp av 250,000 kronor.

Berörda förslag till kungörelser äro av följande lydelse:

Förslag

till

kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer.

§ 1.

Till pensionerad f. d. befattningshavare i statens tjänst skall, med nedan angivna begränsningar och undantag, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

180 kronor å pensioner till belopp av intill 1,500 kronor, dock

att pensionstillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 1,620 kronor,

120 kronor å pensioner till belopp av 1,500 kronor och därutöver intill 2,000 kronor, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,060 kronor, samt

60 kronor å pensioner till belopp av 2,000 kronor och därutöver, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,560 kronor.

§ 2.

Från åtnjutande av pensionstillägg undantagas:

avskedade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt föreskrifterna i kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för vissa tjänstemän vid statsdepartement och andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension eller enligt andra dylika pensioneringsgrunder, som kunna komma att fastställas för reglerande av pensionsförhållandena för befattningshavare i statens tjänst,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, ävensom f. d. befattningshavare, som för tjänst vid något av nämnda verk eller skogsstaten eller såsom skogsvaktare vid Uppsala universitet pensionerats enligt pensionsunderlag, högre än det, som under år 1918 gällde för den tjänst, i vilken vederbörande pensionerats, eller motsvarande befattning,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt stadgandena i särskilda kungörelser av den 22 juli 1918 (nr 660, 661 och 662) angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och statens folkskoleseminarier eller i kungörelsen den 19 juni 1919 (nr 508) angående pensionsbestämmelser för vissa lärare i övningsämnen vid nämnda läroanstalter,

f. d. befattningshavare, som åtnjuter pensionsförbättring enligt de i sådant avseende för viss personal vid armén respektive marinen gällande grunder, vare sig vederbörandes pensionsförbättring utgår direkt med tillämpning av omförmälda grunder eller blivit genom särskilt beslut av riksdagen vederbörande beviljad till ett enligt samma grunder avpassat belopp,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt de från och med

år 1919 för vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare gällande pensionsunderlag,

f. d. befattningshavare, som pensionerats enligt de för kvinnliga biträden från och med år 1920 gällande pensionsunderlag, samt

f. d. befattningshavare, som pensionerats efter de pensionsunderlag, som fastställts i § 14 av avlöningsreglementet den 28 juni 1918 (nr 493) för sjukvårds- och ekonomipersonalen vid statens anstalter för sinnessjuka eller efter de förhöjda pensionsunderlag, som efter 1918 års utgång blivit gällande för viss annan personal vid samma anstalter.

§ 3.

Pensionstillägg enligt de i denna kungörelse stadgade grunder utgår jämväl till:

1) den, som åtnjuter avlöning på indragningsstat utan tjänstgörings-skyldighet;

2) f. d. befattningshavare hos statens järnvägar, vilken enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift uppbär ersättning för skada, som han ådragit sig under för rättande av arbete i statens järnvägars tjänst;

3) f. d. befattningshavare hos enskilt företag, som numera övertagits av staten, därest han genom statens försorg uppbär pension eller understöd i sådan egenskap;

4) sådan f. d. befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilken med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

5) f. d. befattningshavare vid undervisningsanstalter för dövstumma, skolhemmet i Vänersborg för blinda med komplicerat lyte, folkhögskolor och lantmannaskolor samt sinnesslöanstalter och vanförestalter, vilka äro berättigade till pension från dövstumlärares pensionsanstalt; samt

6) f. d. extra provinsialläkare, som pensionerats av statsmedel; och skall därvid frågan, huruvida och till vilket belopp pensions-tillägg må utgå, avgöras i fall, som avses i 1), efter den utgående av-löningen, i de i 2)—5) omnämnda fallen efter ersättningsens, pensionens eller understödets belopp samt i fall, som anges i 6), efter hela pen-sionens belopp med inberäkning av vad som i förekommande fall utgår från annat håll såsom bidrag till pensionen.

§ 4.

Beträffande pensionstagare, som jämte pension åtnjuter avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller som i egenskap av inne-

havare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens åtnjuter avlöning av statsmedel eller som innehar pension för mer än en statstjänst, skall förmånernas sammanlagda belopp vara avgörande för frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må till honom utgå.

§ 5.

Om till pensionstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnes rätt; och utgår pensionstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 6.

I sammanhang med pension utbetalas motsvarande del av pensions-tillägget enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 april 1922.

Förslag

till

kungörelse angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.

§ 1.

Till sådana änkor och minderåriga barn efter befattningshavare i statens tjänst, som äga åtnjuta pension eller därmed jämförligt understöd av statsmedel eller från någon av staten understödd anstalt för pensionering av dylika befattningshavares änkor och barn, från Lunds universitets änke- och pupillkassa, från vaktbetjäningens vid Uppsala universitets pensionsinrättning för änkor och barn eller från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning, skall med nedan angivna begränsningar och undantag utgå pensions-tillägg enligt följande grunder:

1. a) Till änka med eller [utan pensionsberättigat minderårigt barn skall, därest beloppet av den änka ensam tillkommande pensionen

understiger 600 kronor för år, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

90 kronor, där sådan pension understiger 330 kronor;

60 kronor, där pensionen utgör 330 kronor eller därutöver intill 450 kronor, samt

30 kronor, där pensionen utgör 450 kronor eller därutöver.

b) För änka med ett eller flera minderåriga barn skall, under förutsättning att i pensionen icke ingår förhöjning i förhållande till barnantalet och att särskilda barntillägg (pupilltillägg) icke heller utgå, det pensionstillägg, som enligt 1 a) här ovan tillkommer henne, ökas med 20 procent för varje barn.

c) Vid tillämpning av vad i 1 a) och b) sålunda stadgats skall dock iakttagas

att pensionstillägget till änka utan minderårigt barn ej må uppgå till mer än pensionens belopp, samt

att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga

vid pension till belopp av intill 330 kronor: för änka utan barn 390 kronor, för änka med ett barn 402 kronor, för änka med två barn 414 kronor o. s. v.

vid pension å 330 kronor och däröver intill 450 kronor: för änka utan barn 480 kronor, för änka med ett barn 486 kronor, för änka med två barn 492 kronor o. s. v., samt

vid pension å 450 kronor och däröver: för änka, vare sig med eller utan barn, 600 kronor.

2. Till ett minderårigt barn utan pensionsberättigad moder skall, om pensionen ej uppgår till 300 kronor för år, pensionstillägg utgå med följande belopp för år räknat, nämligen:

45 kronor, där sådan pension understiger 165 kronor, dock att pensionstillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 195 kronor;

30 kronor, där pensionen utgör 165 kronor eller däröver intill 225 kronor, dock att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga 240 kronor; samt

15 kronor, där pensionen utgör 225 kronor eller däröver, dock att pension och pensionstillägg ej må tillsammans överstiga 300 kronor.

3. I fråga om pensionstillägg till två eller flera minderåriga syskon utan pensionsberättigad moder skall tillämpas vad i 1 a), b) och c) här ovan är stadgat med iakttagande att den två syskon tillsammans tillkommande pensionen i varje fall likställes med ensam änka tillkommande pension och alltså är avgörande för frågan ej mindre huruvida och till

vilket belopp pensionstillägg må utgå, än även huruvida, där pensions- tillägg skall utgå, detta tillägg må ökas enligt stadgandet i 1 b) för tre eller flera syskon; och skall i övrigt beträffande två syskon gälla vad om änka utan barn är stadgat, beträffande tre syskon vad om änka med ett barn är stadgat, beträffande fyra syskon vad om änka med två barn är stadgat o. s. v.

§ 2.

Vad i pensionstillägg tillkommer två eller flera pensionärer tillsammans skall dem emellan fördelas på samma sätt, som gäller i fråga om dem tillsammans tillkommande pensionsförmån.

§ 3.

Från åtnjutande av pensionstillägg undantagas de änkor och barn, vilkas pensioner avpassats efter de förhöjda pensionsunderlag, som för vissa befattningshavare blivit gällande enligt lagen den 4 juni 1920 (nr 254) angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, eller enligt kungörelsen den 29 juni 1921 (nr 456) med bestämmelser för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra till den civila statsförvaltningen hörande verk i fråga om rätt till pension.

§ 4.

Pensionstillägg enligt de i denna kungörelse stadgade grunder utgå jämväl till:

a) pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare vid flottans pensionskassa;

b) sådana pensionsberättigade änkor och barn efter befattningshavare med familjepensionsrätt i statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., som enligt punkten 8 i övergångsstadgandena under kap. IV i anstaltens reglemente av den 31 december 1919 (nr 878) fått pensionen beräknad efter ett familjepensionsunderlag av 300 kronor;

c) pensionsberättigade änkor och barn efter delägare i prästerskapets änke- och pupillkassa;

d) änkor och barn efter befattningshavare vid statens järnvägar, som dödats under förrättande av arbete i statens järnvägars tjänst, och till vilka änkor och barn på denna grund utgår ersättning enligt lagen den 12 mars 1886 (nr 7) angående ansvarighet för skada i följd av järnvägs drift;

e) änkor och barn efter befattningshavare hos enskilt företag, som

numera övertagits av staten, därest de genom statens försorg uppbära pension eller understöd i sådan egenskap; samt

f) till pension från enskilda järnvägarnas pensionskassa eller med denna jämförlig pensionsinrättning berättigade änkor och barn efter sådana befattningshavare vid numera av staten övertagen järnväg, vilka antingen avlidit eller med pension avgått från tjänst vid järnvägen redan innan den övertagits av staten;

och skall därvid iakttagas, att i fall, som avses i a)—c) och f), pensionsbeloppet, i fall, som anges i d), ersättningsbeloppet samt i det i e) omförmälda fallet pensionens eller understödets belopp skall vara avgörande för frågan, huruvida eller till vilket belopp pensionstillägg i det särskilda fallet skall utgå.

§ 5.

Beträffande pensionstagare, som från mer än ett håll åtnjuter pension eller understöd såsom änka eller barn eller som jämte pension åtnjuter avlöning såsom befattningshavare i statens tjänst eller som för befattning vid annan läroanstalt än statens åtnjuter avlöning av statsmedel eller som innehar pension för statstjänst, skall förmånernas sammanlagda belopp vara avgörande för frågan, huruvida och till vilket belopp pensionstillägg må utgå.

§ 6.

Om till pensionstillägg enligt denna kungörelse berättigad avlidit, innan detsamma till fullo utbetalts, inträder stärbhuset i den avlidnas rätt; och utgår pensionstillägget i sådant fall för samma tid, för vilken pensionen får uppbäras.

§ 7.

Med minderårigt barn avses här sådant barn, som icke uppnått den ålder, då enligt de särskilda pensionskassornas reglementen eller eljest givna föreskrifter dess rätt till pension i allmänhet upphör; dock skall vad om minderårigt barn är i denna kungörelse stadgat gälla även annan pensionsberättigad under förutsättning att pensionen åtnjutes av anledning, att vederbörande är till följd av invaliditet eller sjukdom oförmögen till arbete och i saknad av medel att försörja sig.

§ 8.

Den, som åtnjuter full försörjning av den allmänna fattigvården, må icke komma i åtnjutande av ifrågavarande pensionstillägg.

§ 9.

I sammanhang med pension eller understöd utbetalas motsvarande del av pensionstillägget enligt de närmare föreskrifter, som av Kungl. Maj:t meddelas.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 april 1922.

Till åberopade statsrådsprotokollet har föredragande departementschefen till en början erinrat, att de bestämmelser angående dyrtidstillägg åt pensionärerna, som antogs av 1921 års riksdag, förutsattes skola vara ett provisorium i avbidan på utredning om en pensionsreglering.

*Förslagets
innehörd.*

Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag har nu 1921 års pensionskommitté i betänkande den 16 december 1921 avgivit förslag i fråga om en sådan reglering. Kommitténs förslag till pensionsreglering har uttryckligen betecknats, jämväl det, som ett provisorium, avsett att något upphjälpa de särskilt låga pensionerna, intill dess tiden kunde anses vara inne att genomföra en verklig pensionsreglering. Förslaget innebär, att detta upphjälpande skulle ske i form av pensionstillägg.

I fråga om beräkandet av dessa tillägg anför kommittén be-
träffande *f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer:*

*Pensions-
tillägg åt
pensionärer.*

»Ehuru det onekligen varit mycket önskvärt, om förhållandena medgivit, att förbättring i något utsträcktare omfattning kunnat beredas pensionärerna, hava kommitterade likväl med hänsyn till kostnaden funnit sig nödsakade att inskränka sitt förslag till att åtminstone under nuvarande förhållanden huvudsakligen avse beredande av en skälig förbättring av de särskilt låga pensionerna, på samma gång som likväl åtgärd synts böra vidtagas i syfte, att den ovan berörda av dyrtidstilläggets omläggning föranledda minskningen må framträda först då pensionen uppgår till 2,000 kronor.

Dessa mål hava kommitterade efter verkställande av ingående undersökningar funnit lämpligen kunna nås genom ett pensionstillägg, så anordnat, att pensioner under 1,500 kronor skulle i regel ökas med 180 kronor för år räknat, att för pensioner å 1,500 kronor och därutöver intill 2,000 kronor tillägget skulle utgöra 120 kronor, samt att tillägget därefter skulle minskas till 60 kronor, dock så att pension och tillägg tillsammans icke må överstiga 2,560 kronor. I övergången mellan högre och lägre tilläggsbelopp erfordras vissa jämkningar.

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 8 saml. 35 häft. (Nr 48.)

Å pensionstillägget, som tillika ansetts böra begränsas genom föreskrift att detsamma icke må överstiga pensionens belopp, skulle dyrtidstillägg utgå såsom om tillägget vore en del av själva pensionen.»

Beträffande den föreslagna pensionsregleringens *omfattning* har kommittén yttrat, bland annat:

»Från åtnjutande av pensionstillägg böra givetvis undantagas alla innehavare av nyreglerade pensioner, varjämte med dem torde böra i detta avseende likställas en hel del andra grupper av f. d. befattningshavare, nämligen alla sådana, som genom löne- och pensionsreglering under de senare åren fått sina pensioner avsevärt höjda utöver vad som tillkommit dem, som avgått före sådan reglering. Genom att pensionärerna med oreglerade pensioner sålunda uppdelas i en äldre grupp med rätt till pensionstillägg och en yngre grupp utan rätt till sådant tillägg vinnes i någon mån det förut framhållna önskemålet att bättre tillgodose dem, som innehava pensioner av äldre typer. Bland pensionärerna skulle alltså kunna särskiljas tre grupper, nämligen: 1) pensionärer med äldre oreglerade pensioner; de erhålla pensionstillägg och få dyrtidstillägg efter de gynnsammare grunderna; 2) pensionärer med nyare oreglerade pensioner; de få visserligen icke pensionstillägg, men erhålla dyrtidstillägg efter nyss nämnda grunder; samt 3) pensionärer med nyreglerade pensioner; i det avseendet äro dessa med mellangruppen likställda att de uteslutas från rätten till pensionstillägg, men däremot äro de beträffande dyrtidstillägget underkastade de strängare grunderna. Härigenom skulle exempelvis en f. d. vaktmästare vid centralt ämbetsverk, vilken före år 1919 avgått med pension å 600—1,000 kronor, erhålla pensionstillägg ävensom få dyrtidstillägg enligt de gynnsammare grunderna; den f. d. vaktmästare däremot, som avgått under något av åren 1919—1921 med pension å 1,200 kronor, får icke pensionsstillägg men bekommer dyrtidstillägg enligt nyssnämnda grunder, medan den vaktmästare (expeditionsvakt), som avgått med nyreglerad pension å 1,644 kronor, utan rätt till pensionstillägg erhåller dyrtidstillägg efter reducerade grunder. Detsamma skulle komma att gälla stora grupper av f. d. befattningshavare vid statens järnvägar, till exempel f. d. stationskarlar allt efter som de åtnjuta pensioner å 692—1,140 kronor, 1,386 kronor eller 1,644 kronor.

Å andra sidan finnas åtskilliga grupper av pensionärer, som utan att direkt kunna inräknas bland f. d. befattningshavare i statens tjänst dock blivit med dem i avseende å dyrtidstillägg likställda; och såsom i specialmotiveringen närmare utvecklas anse sig kommitterade böra upptaga vissa av dessa grupper såsom berättigade jämväl till pensionstillägg.

Pensionstillägget avses tillkomma icke allenast dem, som vid ikraftträdandet av därom meddelade bestämmelser redan innehava pension, som berättigar till sådant tillägg, utan även dem, som därefter avgå med dylikt pension.»

Reservationer
inom kommittén.

Inom kommittén har av en ledamot uttalats den mening, att de av kommittén för f. d. befattningshavare i allmänhet föreslagna pensionstilläggen icke lämpade sig för f. d. befattningshavare vid armén

och marinen, vare sig med hänsyn till de föreslagna beloppens storlek eller till det pensionsbelopp, vid vilket åtnjutandet av pensionsförbättringsförmånen avses att upphöra. Bemälda ledamot har i anslutning härtill framlagt ett särskilt förslag till kungörelse angående pensions-tillägg för vissa f. d. militära befattningshavare m. fl. Enligt detta förslag skulle pensionstilläggen kunna utgå med belopp ända upp till 360 kronor för år, varjämte det pensionsbelopp, utöver vilket pensions-tillägg ej bör ifrågakomma, skulle höjas till 2,800 kronor. Den kostnadsökning, som skulle föranledas av ifrågavarande förslag, har av reservanten beräknats till 350,000 kronor beträffande pensionstilläggen och 225,000 kronor i fråga om dyrtidstilläggen eller sålunda tillhoppa 575,000 kronor årligen.

En annan ledamot av kommittén har ansett gränsen för pensions-tillägget böra utsträckas till 3,000 kronor. I enlighet härmed har denne ledamot föreslagit, att pensionstillägget skulle utgå för pensioner under 1,500 kronor med 180 kronor, för pensioner å 1,500 kronor och därutöver intill 2,500 kronor med 120 kronor samt för pensioner å 2,500 kronor och därutöver intill 3,000 kronor med 60 kronor. Den av detta förslag föranledda merkostnaden har beräknats till 85,000 kronor för år.

Departementschefen har anslutit sig till det av kommittén framlagda förslaget.

Jämväl beträffande *familjepensioneringen* har kommittén föreslagit pensionstillägg till förbättrande av de lägsta pensionerna. Härom yttrar kommittén, bland annat:

Pensions-tillägg åt vissa änkor och barn.

»Kommitterade hava funnit, att tilläggsbeloppet för ensam änka lämpligen kan bestämmas till hälften av vad i sådant avseende föreslagits för f. d. befattningshavare; och efter ingående undersökning om verkningarna av ett sådant pensionstillägg med därå belöpande dyrtidstillägg hava kommitterade, som anse att något pensionstillägg icke nu lämpligen bör ifrågakomma för änkepensioner å 600 kronor eller däröver, funnit sig böra föreslå, att för pensioner understigande 330 kronor tillägget bestämmas till 90 kronor, för pensioner å 330 kronor och däröver intill 450 kronor till 60 kronor samt för pensioner å 450 kronor och däröver intill 600 kronor till 30 kronor. I övergången mellan högre och lägre tilläggsbelopp erfordras vissa jämkningar till förekommande av att lägre pensionsbelopp genom tillägget kommer att överstiga vad pensionär med högre pensionsbelopp erhåller. Tillika har den begränsning även här ansetts böra stadgas, att tillägget icke må överstiga pensionens belopp. I de fall, där pensionen är mycket obetydlig, blott ett eller annat tiotal kronor, bliver till följd härav också tillägget obetydligt; men då förmånen i allt fall fördubblas, måste enligt kommitterades mening förbättringen anses skäligen.

Nu ifrågavarande tillägg avses att utgå till såväl ensam änka som änka med barn; men skall därvid i varje fall tagas hänsyn endast till den änkan ensam tillkommande pensionen. Kommitterade hava väl funnit sig kunna förorda, att någon förhöjning av tillägget i vissa fall beredes änka med barn, men hava ansett, att denna förhöjning endast bör utgå i fall, där familjepensionen icke redan enligt gällande reglementsbestämmelser förhöjts i förhållande till barnantalet och särskilda barn tillägg icke heller utgå. Om alltså familjepensionen är densamma vare sig barn finnes eller ej, bör enligt kommitterades mening pensionstillägget där barn finnes ökas för att härigenom i någon mån utjämna förhållandena mellan pensioner från olika kassor. Kommitterade hava tänkt sig, att denna ökning skulle för varje barn utgöra 20 procent av pensions tillägget, alltså 18 kronor vid pension understigande 330 kronor, 12 kronor vid pension å 330 kronor eller däröver intill 450 kronor samt 6 kronor vid pension däröver; varvid emellertid torde böra fastställas vissa begränsningar, så att icke pensionärer med lägre pension må genom tillägget få mera än vad pensionärer med högre pension under enahanda omständigheter erhålla.

Beträffande pensionstillägg till minderåriga barn utan pensionsberättigad moder hava kommitterade med hänsyn därtill, att enligt gällande reglementsbestämmelser i regel ett barn erhåller halv änkepension och två barn tillhoppa lika mycket som deras moder skulle hava erhållit, funnit tillägget böra bestämmas: för ett barn med pension understigande 300 kronor till hälften av tillägget för ensam änka samt för två syskon till samma belopp, som skulle hava tillkommit deras moder.

Ifråga om tre eller flera minderåriga syskon skall pensionstillägg utgå med det belopp, vartill pensionen för två syskon föranleder; och av anledning, som ovan åberopats i fråga om höjt pensionstillägg till änka med barn, har ökning av pensionstillägget, när det gäller tre eller flera syskon, ansetts böra ägarum endast, där i sammanlagda pensionen icke ingår förhöjning till följd därav, att de äro flera än två.

Enligt några pensionskassors reglementen utgå pensioner, utom till änkor och minderåriga barn, även till vissa andra anhöriga till avlidnen befattningshavare; och jämväl pensionärer av sistnämnda slag äga åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Att därutöver höja sådan pension genom särskilt pensionstillägg, har utom i vissa undantagsfall, varom i den speciella motiveringen närmare förmäles, ansetts icke böra ifrågakomma.

Vad som i pensionstillägg tillsammans tillkommer flera är avsett att dem emellan fördelas i samma proportion, vari de taga del i pensionen. Å pensionstillägget skall dyrtidstillägg utgå såsom om tillägget vore en del av själva pensionen.»

Kostnaderna

Rörande de av förslaget föranledda *kostnaderna* har kommittén, under åberopande av vissa vid dess betänkande fogade tabeller, anfört, bland annat, följande:

»Av tabellen A framgår, att sammanlagt 12,134 f. d. befattningshavare åtnjuta pensioner å 2,500 kronor eller därunder. Bland dessa pensionärer äro emellertid enligt verkställda undersökningar tillhoppa 5,295 sådana, som enligt

de föreslagna bestämmelserna för pensionstillägg åt f. d. befattningshavare skulle vara från sådan förmån uteslutna. Övriga 6,839 synas enligt den något summariska utredning, som med ledning av de inkomna uppgifterna kunnat verkställas, fördela sig så, att 6,071 skulle i pensionstillägg erhålla 180 kronor, 510 skulle erhålla 120 kronor och återstående 258 skulle erhålla 60 kronor. Hela kostnaden för pensionstilläggen åt f. d. befattningshavare kan alltså utan risk att uppskattas för lågt beräknas belöpa sig till i runt tal 1,200,000 kronor för år räknat.

Vad beträffar änkor och barn kan icke direkt av tabellerna B och C utrönas antalet pensionärer, som med hänsyn tagen till pensionsbeloppen skulle vara berättigade till pensionstillägg, enär ifråga om pensioner till änkor med barn pensionsförhöjningen på grund av barnantalet, där sådan förhöjning reglementsenligt äger rum, ingår i det i vederbörande tabell angivna pensionsbeloppet för familjen samt denna förhöjning utgår efter så väsentligt olika grunder. Enligt verkställda undersökningar torde emellertid kostnaderna för pensionstillägg åt nu ifrågavarande pensionärer kunna beräknas uppgå för år räknat till omkring 450,000 kronor, varvid approximativt beräknats för änkor med eller utan barn 3,232 tillägg à 90 kronor, 1,466 tillägg à 60 kronor och 2,112 tillägg à 30 kronor samt för minderåriga barn 53 tillägg à 45 kronor, 33 tillägg à 30 kronor och 54 tillägg à 15 kronor.

Årskostnaden i dess helhet för pensionstilläggen skulle alltså kunna beräknas utgöra 1,650,000 kronor. Då pensionstilläggen enligt kommitterades förslag skulle börja utgå först med april månad 1922, blir kostnaden för nämnda år $\frac{3}{4}$ av sistnämnda summa eller alltså i runt tal 1,240,000 kronor, vilket belopp vid bifall till kommitterades förslag torde böra i tilläggsstaten till riksstaten för år 1922 uppföras såsom förslagsanslag. För år 1923 torde, ehuru förskjutningar av de siffror, som ligga till grund för beräkningarna givetvis kunna förväntas, kostnaden likväl kunna upptagas till samma årsbelopp, som ovan angivits. Till följd av budgetårets omläggning under kalenderåret 1923 läser det vara avsett att i det budgetförslag, som framlägges för 1922 års riksdag, upptaga endast oundgängliga utgifter under första halvåret 1923; och då pensionsstilläggen, som skola utbetalas i sammanhang med motsvarande del av själva pensionerna, äro att hänföra till sådana utgifter, som nyss nämnts, torde i budgeten för nämnda halvår böra beräknas en utgift för pensionstillägg till belopp motsvarande hälften av omförmälda årskostnad, eller i avrundat tal 800,000 kronor.»

Härtill komma ytterligare vissa ökade kostnader för *dyrtidstillägg*. Beträffande dessa kostnader tillåter sig utskottet hänvisa till propositionen.

Departementschefen har biträtt de av kommittén gjorda kostnadsberäkningar samt förklarat sig vidhålla de beräkningar av för ändamålet behövlige anslagsbelopp, som framlagts i statsverkspropositionen och för vilka utskottet i det föregående redogjort.

De ifrågasatta bestämmelserna om pensionstilläggen hava föreslagits skola träda i kraft den 1 april 1922, eller vid samma tidpunkt

Bestämmelsernas ikraftträdande.

som de av Kungl. Maj:t föreslagna nya bestämmelserna om dyrtids-tillägg skulle bliva gällande.

Beträffande motiveringarna för de framlagda författningsförslagen liksom i fråga om utredningen i övrigt tillåter sig utskottet att hänvisa till propositionen.

Motioner.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft följande till utskottet hänvisade inom riksdagen väckta motioner, nämligen inom första kammaren nr 113 av herr *Leander* jämte tre andra av kammarens ledamöter samt inom andra kammaren nr 215 av herr *Holmgren* jämte fyra av kammarens övriga ledamöter, nr 216 av herr *Fjellman* jämte tre övriga ledamöter, nr 219 av herr *Starbäck*, nr 220 av herr *Bäcklund* jämte fyrtio bland kammarens övriga ledamöter samt nr 229 av herrar *Hage* och *Törnkvist* i Karlskrona.

I förstnämnda motion (herrar *Leander* m. fl.) har hemställts,

»att riksdagen ville godkänna Kungl. Maj:ts i proposition nr 125 framlagda förslag om pensionstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, såvitt angår f. d. civila befattningshavare, men i fråga om f. d. militära befattningshavare, som avgått med pension före år 1918, besluta, att dylikt tillägg skall per år utgå med 240 kronor till den, som vid avskedstagandet tillhört sergeantgraden eller varit underofficer av 2:dra graden, samt med 360 kronor till den, som tillhört annan grad, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,800 kronor,

ävensom besluta, att vederbörande anslag, höjas med de belopp, som påkallas av ett bifall till detta vårt förslag.»

Motion II: 215 (herrar *Holmgren* m. fl.) är likalydande med den av herrar *Leander* m. fl. inom första kammaren väckta motionen.

I motion II: 216 (herrar *Fjellman* m. fl.) har hemställts,

»att pensionstillägg till pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst måtte med nedan angivna begränsningar och undantag utgå med följande belopp för år räknat:

180 kronor å pensioner till belopp av intill 1,500 kronor, dock att pensionstillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans med pensionen överstiga 1,620 kronor,

120 kronor å pensioner till belopp av 1,500 kronor och därutöver intill 2,500 kronor, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 2,560 kronor, samt

60 kronor å pensioner till belopp av 2,500 kronor och därutöver, dock att pension och tillägg ej må tillsammans överstiga 3,060 kronor.»

I motion II: 219 (herr *Starbäck*) hemställes,

»att riksdagen dels ville med godkännande av Kungl. Maj:ts proposition nr 125 med förslag om pensionstillägg åt f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer besluta, att såsom ytterligare pensionstillägg för f. d. mili-

tära och civilmilitära befattningshavare, som avgått med pension före år 1918 och som uppnått en ålder av 67 år, skall utgå 60 kronor till sergeant, musiksergeant, tyg- och gevärshantverkare och regementssadelmakare samt underofficer av 2:a graden och mästare samt med 180 kronor till fanjunkare (styckjunkare), flaggunderofficer samt officerare ävensom ovan ej särskilt nämnd f. d. civilmilitär befattningshavare, dock att pension och pensionstillägg ej må tillsamman överstiga 3,160 kronor,

dels ville besluta, att vederbörande anslag höjas med de belopp, som påkallas av ett bifall till detta förslag.»

I motion II : 220 (herrar *Bäcklund* m. fl.) hemställes,

»att riksdagen måtte tillerkänna pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, vilka vid ingången av det år för vilket pensionstilläggen utgår uppnått en levnadsålder av 60 år eller däröver, ett pensionstillägg av 90 kronor för år räknat; eller om detta icke vinner bifall riksdagen måtte besluta dels

a) för beredande av dyrtidstillägg för år 1922 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, vilka vid ingången av år 1922 uppnått en levnadsålder av 60 år eller däröver, å tilläggstat för år 1922 under elvte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 1,700,000 kronor;

b) förklara, att dyrtidstillägget till varje dylik vid 1922 års ingång till pension eller därmed jämförligt understöd från statsverket, statsunderstödd pensionsinrättning eller Vadstena krigsmanshuskassa berättigad f. d. befattningshavare skall utgå med ett belopp av 200 kronor; samt

c) medgiva, att dyrtidstillägget må till vederbörande f. d. befattningshavare eller, om han under år 1922 avlidit, till hans stärbhus på en gång utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes; dels ock

a) för beredande av dyrtidstillägg för tiden 1 januari—30 juni 1923 åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, vilka vid ingången av år 1923 uppnått en levnadsålder av 60 år eller däröver, å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elvte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 850,000 kronor;

b) förklara, att dyrtidstillägget till varje dylik vid 1923 års ingång till pension eller därmed jämförligt understöd från statsverket, statsunderstödd pensionsinrättning eller Vadstena krigsmanshuskassa berättigad f. d. befattningshavare skall utgå med ett belopp av 100 kronor; samt

c) medgiva, att dyrtidstillägget må till vederbörande f. d. befattningshavare eller, om han under tiden 1 januari—30 juni 1923 avlidit, till hans stärbhus på en gång utbetalas i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.»

Slutligen har i motion II : 229 (herrar *Hage* och *Törnkvist* i Karlskrona) hemställts,

»att riksdagen måtte besluta, att paragraf 1 i det vid proposition nr 125 fogade förslaget till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer måtte få följande lydelse:

Till pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst skall, med ne-

dan angivna begränsningar och undantag, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

240 kronor å pensioner till belopp av intill 800 kronor, dock att pensions-tillägget ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans överstiga 980 kronor.

180 kronor å pensioner till belopp av 800 kronor och därutöver intill 1,500 kronor, dock att pension och tillägg ej må överstiga 1,620 kronor.

120 kronor å pensioner till belopp av 1,500 kronor — — — — (Kungl. Maj:ts förslag) — — — — — ej må tillsammans överstiga 2,560 kronor.»

Beträffande motiveringarna för dessa yrkanden tillåter sig utskottet att hänvisa till motionerna.

Utskottet.

Såsom departementschefen framhållit, lärer en definitiv och fullt tillfredsställande pensionsreglering icke kunna genomföras utan mycket ingående undersökningar beträffande de särskilda grupperna av pensionärer och dessutom svårigen låta sig genomföra, så länge definitiva löneregleringar ännu saknas för stora delar av förvaltningen. Det förslag till en förbättring av de lägsta pensionerna, som nu framlagts av Kungl. Maj:t och vilket ansluter sig till 1921 års pensionskommittés förslag i ämnet, är därför, på sätt i den föregående redogörelsen framhållits, närmast att betrakta såsom ett provisorium i avvaktan på en definitiv pensionsreglering. Vid granskning av detta förslag har utskottet funnit detsamma i allt väsentligt väl avvägt och utgöra en under förhandenvarande förhållanden så vitt möjligt tillfredsställande lösning av förevarande spörsmål.

I de uti ämnet väckta motionerna har hemställts om vissa ändringar i Kungl. Maj:ts förslag i syfte att åt särskilda grupper av pensionärer bereda en förmånligare ställning i pensionsavseende. Vart och ett av dessa förslag skulle emellertid föranleda en avsevärd ökning av kostnaderna för pensionstilläggen. Sålunda skulle enligt verkställda överslagsberäkningar ett bifall till motionerna I: 113 och II: 215 medföra en kostnadsökning av omkring 350,000 kronor, medan det i motionen II: 219 framställda förslaget innebär en ökning av omkring 100,000 kronor. De i motionerna II: 216 och 229 gjorda yrkandena om vissa allmänna jämkningar i Kungl. Maj:ts förslag representera en kostnadsökning av omkring 85,000 kronor respektive 188,000 kronor. Till dessa kostnader komma emellertid jämväl ökade utgifter för dyrtidstillägg, vadan den reella kostnadsökningen i allmänhet torde kunna uppskattas till ungefär dubbla de här ovan angivna beloppen. Det i motion II: 220 väckta förslaget, i vad det avser pensionstillägg, skulle visserligen icke medföra ökade dyrtidstilläggs-kostnader, men innebär

i sig självt en kostnadsökning av omkring 765,000 kronor. På grund härav har utskottet, med hänsyn tagen till det nuvarande statsfinansiella läget, icke ansett sig kunna biträda något av de i motionerna gjorda yrkandena. Beträffande de i motionerna I: 113 samt II: 215 och 219 framställda förslagen, som avse, att pensionstilläggen till f. d. militära befattningshavare skulle bestämmas efter förmånligare grunder än motsvarande tillägg åt f. d. civila befattningshavare, vill utskottet i likhet med departementschefen särskilt framhålla, att en dylik pensionsreglering skulle ligga utom syftet med den nu föreslagna provisoriska regleringen av pensionerna och dessutom vara ägnad att föregripa en definitiv sådan reglering. Vidkommande det i motionen II: 220 alternativt väckta förslaget om pensionstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, tillåter sig utskottet åberopa vad pensionskommittén anfört till stöd för dessa understödstagares uteslutande från pensionstillägg (propositionen sid. 56).

Utskottet har sålunda ansett sig böra tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag oförändrat.

Vad angår tiden för de föreslagna bestämmelsernas ikraftträdande, har i statsrådsprotokollet framhållits, att ifrågavarande föreskrifter borde träda i tillämpning samtidigt som de nya bestämmelserna om dyrtidstillägg. Utskottet delar denna uppfattning. Då emellertid enligt riksdagens beslut sistnämnda bestämmelser skola träda i kraft först den 1 nästkommande juli, synas även författningarna om pensionstillägg böra utfärdas att gälla först från och med nämnda dag. Vid sådant förhållande torde det för ändamålet å tilläggsstat för år 1922 erforderliga anslaget kunna begränsas till samma belopp, som äskats för första halvåret 1923 eller 550,000 kronor för f. d. civila befattningshavare m. fl. pensionärer och 250,000 kronor för f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet, som i annat sammanhang avgiver utlåtande över det i motionen II: 220 alternativt gjorda yrkandet i fråga om dyrtidstillägg åt pensionerade båtsmän och marinsoldater samt Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare, hemställa,

att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts föresvarande proposition nr 125 samt med avslag dels å motionerna I: 113, II: 215, II: 216, II: 219 och II: 229, dels ock å motionen II: 220, i vad den avser beviljandet av pensionstillägg, må

1) antaga vid propositionen fogade förslag *dels* till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa f. d. befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer, *dels ock* till kungörelse angående pensionstillägg åt vissa änkor och barn efter befattningshavare i statens tjänst m. fl.; dock att berörda kungörelser skola träda i kraft först den 1 juli 1922;

2) å tilläggsstat för år 1922 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

dels till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 550,000 kronor,

dels ock till pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer ett belopp av 250,000 kronor;

3) å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 under elfte huvudtiteln såsom förslagsanslag anvisa

dels till pensionstillägg åt f. d. civila befattningshavare i statens tjänst m. fl. pensionärer ett belopp av 550,000 kronor,

dels ock till pensionstillägg åt f. d. militära befattningshavare m. fl. pensionärer ett belopp av 250,000 kronor.

Stockholm den 19 maj 1922.

På bankoutskottets vägnar:

EMIL KRISTENSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

av första kammaren: herrar *Gustafsson, Lindley, Öhngren, Strömberg, Vindahl, Malmberg, Berge, och Bodin* samt

av andra kammaren: herrar *Kristensson, Gustafsson* i Örebro, *Bäcklund, Lovén, Olsson* i Berg, *Höglund, Wikström* och *Strindlund*.

Reservationer:

av herrar *Berge*, *Bäcklund*, *Höglund* och *Wikström*, vilka yrkat bifall till den av herrar Hage och Törnkvist i ämnet väckta motionen II: 229, samt

av herr *Lovén*, som yrkat, att § 1 i det här ovan (sid. 2) intagna förslaget till kungörelse skall erhålla följande lydelse:

»Till pensionerade f. d. befattningshavare i statens tjänst skall, med nedan angivna begränsningar och undantag, utgå pensionstillägg med följande belopp för år räknat, nämligen:

240 kronor å pensioner till belopp av intill 800 kronor, dock att pensionstillägget [ej må uppgå till mer än pensionens belopp och ej heller tillsammans överstiga 980 kronor;

180 kronor å pensioner till belopp av 800 kronor och därutöver intill 1,500 kronor, dock att pension och pensionstillägg ej må överstiga 1,620 kronor; samt

96 kronor å pensioner till belopp av 1,500 kronor och därutöver intill 2,000 kronor, dock att pension och tillägg ej må överstiga 2,060 kronor.»
